

VOORUITBLIK WINTERSERIETOCHT DEURNE – 19 januari 2025

De kerstlichtjes zijn weer opgeborgen, de oliebollen zijn op. We zijn begonnen aan een nieuw (wandel)jaar en de eerste winterserietocht van 2025 staat in de agenda. We gaan naar een prachtig gebied op de grens tussen Brabant en Limburg: de Deurnese Peel en de Mariapeel. De route van 15 km loopt om en door het bijzondere plaatsje Griendtsveen en de langste afstand doet bovendien een stukje van Nationaal Park De Grote Peel aan.

Het was een hele uitdaging voor routebouwers Johan en Johanna van de Sande om in dit gebied een winterserietocht uit te zetten. Na de grote brand in de Deurnese Peel in mei 2020 zijn er uitgebreide herstelwerkzaamheden uitgevoerd. Van de tientallen paadjes die vroeger door het gebied liepen, zijn er nog maar enkele over. Dat maakt dat de langere afstanden op bepaalde stukken regelmatig langs de rand van het gebied lopen in plaats van er doorheen. Maar dit alles neemt niet weg dat het gebied juist in deze tijd van het jaar bijzonder is. De bomen en struiken zijn kaal, er is volop zicht op de turfvaarten, we zien de talloze vogels die hier overwinteren. Kortom: er is heel veel om van te genieten. Dus pak je wandelschoenen en ga mee!

De start is bij natuurpoort De Peel, in het hart van de Deurnese Peel.

In dit gezellige restaurant is het inschrijfbureau al vroeg ingericht en kunnen de wandelaars zich aanmelden. De koffie is bruin, lekker! Maar misschien willen we wel meteen van start?

Zodra we buiten staan, lopen we in oostelijke richting. Hopelijk is het een koude, heldere ochtend, zodat de vroege starters al snel kunnen genieten van het ochtendgloren. Mooi om het licht te zien worden! We lopen meteen in de vrije natuur en hebben een weids zicht.

Na enkele kilometers is nabij de spoorlijn de eerste splitsing.

De wandelaars die voor 15 km gekozen hebben, steken de spoorlijn over en volgen een pad door de akkers voor ze terugkomen in het schilderachtige Griendtsveen. Deze bijzondere plaats heeft een beschermd dorpsgezicht en ademt de sfeer van vroeger. We maken er een interessant ommetje langs

de arbeidershuisjes en de apostelwoningen. Deze vrijstaande karakteristieke huizen zijn rond 1900 gebouwd en waren eigendom van familie Van de Griendt. Jan van de Griendt was de eerste directeur van de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel. De huizen werden gratis ter beschikking gesteld aan de stafleden van de firma om hen aan het bedrijf te verbinden. Ze werden *Apostelhuizen* genoemd omdat de bewoners in de ogen van de veenarbeiders 'volgelingen' waren van de familie Van der Griendt. Er staan nog 10 van de 12 oorspronkelijke apostelwoningen en we lopen langs enkele van deze mooie huizen.

Bron: Landschap Horst aan de Maas

Bij herberg De Morgenstond is de caférust voor de 15 km. Deze herberg staat er al sinds 1890 en het is er nog steeds ouderwets gezellig. Een prima plekje om even te pauzeren!

Kort nadat we vertrekken, is de samenkomst met de wandelaars die 10 km lopen. Samen gaan we een prachtige doorsteek door de Deurnese Peel maken.

De lopers op de 20, 30 en 40 km gaan op weg naar de Mariapeel, met zijn afwisselende landschap van veenmoerassen, plassen en open heideterreinen.

Wie *Peel* hoort, denkt meteen aan turf. Maar hoe ontstaat dit? Een korte uitleg:

Ten westen van de Deurnese Peel ligt de peelrandbreuk. Deze breuklijn zorgt ervoor dat het grondwater in zowel de Deurnese Peel als in de Mariapeel opgestuwd wordt. Doordat het regenwater moeilijk weg kon vloeien, ontstond veenvorming. Veenmos is hierbij essentieel. Dit plantje kan alleen goed gedijen in vochtige omstandigheden. Het heeft geen wortels, maar zuigt zich vol met water. Aan de bovenzijde groeit het aan, aan de onderkant sterft het af. Het dode materiaal wordt uiteindelijk turf. In de loop van duizenden jaren groeide dit uit tot een metersdik pak veen, dat men kon wegsteken en kon laten drogen op legakkers. Het gedroogde veen (turf) is te gebruiken als brandstof.

In de Mariapeel werd aanvankelijk, net als in de meeste andere Peelgebieden, door boeren op kleinschalige wijze turf gedolven. Zo ontstonden de zogenaamde boerenkuilen. Dit zijn kleine ronde of onregelmatig gevormde gaten, meestal niet meer dan enkele tot enige tientallen vierkante meters groot. Ze kwamen in één, hooguit een paar dagen tot stand en werden daarom ook wel eendagskuilen genoemd. Na het delven van de turf liepen ze vol water. Vaak liggen ze netjes op rijen, vanwege de tamelijk strenge regels waar de pachters van de turfveldjes, zich aan te houden hadden.

In het zuidelijk deel van de Mariapeel zijn deze kuilen dikwijls nog goed te herkennen en geven nog steeds een indruk van een vroegere kleinschalige wijze van bestaan. Op een later moment werd het

afgraven van het veen grootschaliger. Er werden zgn. wijken en kanalen gegraven, voor afwatering en afvoer van de turf.

Ondertussen lopen we op een prachtig pad, dwars door de Mariapeel. We genieten van het afwisselend landschap. We zien de eerdergenoemde eendagskuilen. Bijzonder!

De Peel was vroeger woest, ontoegankelijk en geheimzinnig. Wie er zich diep in waagde, had de kans er nooit meer uit te komen. Uit de zompige moerassen stegen zwaveldampen op en 's nachts waren er dwaallichten die bestonden uit spontaan ontbrandend moerasgas. De Peel kende dan ook veel sages over duivels, wolven en verdrinken ridders, zoals die van de hellehond *).

Foto: Johan van de Sande

Het wordt tijd voor een pauzemoment. Aan de Koolweg, de rustige kant van de Helenavaart, staat de koffiëpost. En zoals altijd treffen we er de goedgemutste OLAT-vrijwilligers die ons blij maken met een mok lekkere koffie en een koek. We zitten hier prima, met zicht op de 15,7 km lange Helenavaart, gegraven voor de afvoer van turf.

Na de pauze lopen we een stuk parallel aan deze vaart, die precies tussen de Mariapeel en de Deurnese Peel ligt. Aan weerszijden zien we de zogenaamde Koningshoeven, koprompboerderijen, gebouwd tussen 1908 en 1925. Het Koning Willem III-fonds heeft bijgedragen in de bouwkosten. Vanwege de band van dit fonds met het koningshuis hebben de boerderijen de naam van leden van het koningshuis gekregen, zoals Hoeve Willem III, Wilhelmina-Hoeve, Oranje Hoeve en Juliana-Hoeve.

Foto: Johan van de Sande

De Hellehond, die zo uit de huisput van de voormalige Koningswoning lijkt te springen. Het herinnert ons aan de oude tijden vol legendes zoals van de duivel die zich dagelijks ging wassen in het Soemeer, de reden waarom het peelwater nog steeds gitzwart is.

We naderen Helenaveen, de eerste veenkolonie die gesticht werd door vervener Jan van de Griendt. Evenals de Helenavaart, is het genoemd naar zijn vrouw Helena. Het plaatsje kent, onder andere vanwege de Koningshoeven, maar ook vanwege de vele kanalen en de aparte zijkanalen in de vorm van een drietand (wijken) een beschermd dorpsgezicht.

Ondertussen hebben we een flink stuk parallel aan het kanaal gelopen. Het wordt tijd voor de caférust bij 't Veen. Een prima plekje, ook hier met uitzicht op de Helenavaart. We hebben er inmiddels zo'n 10 km opzitten en al heel veel moois gezien. Maar 10 km betekent ook dat er nog heel wat wandelkilometers volgen, dus gaan we weer snel op pad.

Al spoedig splitst de 20 km zich af. Zij lopen over het fietspad aan de rand van de Deurnese Peel in de richting van de soeppost. Het is nog even wachten voordat we echt het Peelgebied mogen, maar het zicht op de turfgaten is fantastisch. In dit gebied overwinteren de klapekster en ganzen in groten getale. Je zult je zeker zien!

Dan stappen we echt het Peelgebied in en genieten van dichtbij van dit mooie gebied! Niet veel later zien we de tentdoeken van de soeppost en treffen we de andere wandelaars.

Foto: Johan van de Sande

De twee langste afstanden lopen naar het zuidelijke deel van de Deurnese Peel. Maar eerst krijgen ze een ander landschap voorgeschoteld. Er zijn weer weilanden te zien, wat verspreid staande boerderijen en we horen weer autoverkeer. We gaan onder de snelweg A67 door. Al snel verruilen we dit weer voor het mooie landschap van de Deurnese Peel. Maar niet voor lang. We komen opnieuw in een open landschap vol afwisseling.

We gaan nu richting Neerkant. Dit dorp is ontstaan langs de oude weg door de Peel. Rond

1622 is de eerste vermelding van *Neercant* te vinden. In dit plaatsje lopen we door het zogenaamde Yara-paedje. Geen gebruikelijke straatnaam, dus een korte toelichting. Het is vernoemd naar de veldrijdster Yara Kastelijin die in Neerkant is geboren. Ze rijdt nu voor de Belgische ploeg "Fenix-Deceuninck".

Neerkant heeft trouwens meer bekende inwoners. Het is een muzikaal dorp, Ernst en Joost uit Doe Maar zijn Neerkantenaren.

Dan gaan de langste afstanden uiteen, beide op weg naar de koffie. Maar op verschillende plekken. De lopers op de langste afstand gaan naar café De Peet, de 30 km gaat op de terugweg en treft net buiten Neerkant de kleine post van OLAT. NB. Mocht het erg koud of nat zijn, de lopers op de 30 km zien de caférust liggen. Desgewenst kun je deze ook benutten.

Beide afstanden lopen door een bosgebiedje. Dat hadden we niet eerder vandaag! Dit peeldorp ligt net wat hoger, op een dekzandrug tussen de hoogveengebieden. Hierdoor was het mogelijk bos aan te planten. Door de nabijheid van de Peelrandbreuk treffen we hier ook reliëf. Leuk, die variatie in de wandeling!

De 30 km-route maakt een doorsteek en treft later de lopers op de langste afstand. Deze beginnen aan een fraaie lus en komen in Nationaal Park de Grootte Peel.

Hoewel ook hier turf gewonnen werd, is de Grootte Peel een van de weinige gebieden in Nederland waar niet alle turf afgestoken is.

Toen turf niet meer rendabel was, startte men met het omvormen van het gebied tot weiland en akkers. In de eerste helft van de twintigste eeuw gingen gelukkig stemmen op om van het hoogveengebied een natuurreservaat te maken. Dit is door Staatsbosbeheer opgepakt en zo is het Nationaal Park ontstaan. Naast grote waterplassen zijn er veenputten, peelbanen en peelvaarten die ons nog herinneren aan de turfwinning.

Maar dit natte gebied, de vele landschapsvormen en de rust maakt de Grootte Peel vooral tot een van de meest vogelrijke gebieden van West-Europa. In het najaar foerageren hier duizenden trekvogels, waaronder de kraamvogel. In het voorjaar broeden er bijna honderd vogelsoorten. Het zijn prachtige wandelkilometers, die de langste afstand hier maakt! We passeren een uitkijktoren en lopen dan weer richting Neerkant.

Bij de kleine post is de samenkomst met de 30 km. Na de pauze gaan de 30 en 40 km gezamenlijk door een afwisselend gebied van bossen, weilanden en akkers in de richting van de Deurnese Peel.

Foto: Johan van de Sande

We lopen daar over een soort dijk tussen grote waterplassen. Vroeger was dit weiland, maar ingrepen om het waterpeil te verhogen en het water in het gebied te houden, maken dat dit nu een prachtig 'wetland' is geworden. Onderweg passeren we een merkwaardig gebouwtje. Het schijnt een elektriciteitshuisje geweest te zijn. Het bouwplekje aan de muur is beter herkenbaar: een insectenhotel.

Bron: Museum Klok en Peel

Wat verderop treffen we een gezellige bedrijvigheid: de soeppost. Hier komen alle afstanden samen. We genieten van een beker heerlijk warme wintersoep.

Gesterkt gaan we op pad voor de laatste kilometers. En zoals vaker zijn de laatste kilometers nog erg mooi! We lopen op goed begaanbare dijkjes door het prachtige peelgebied. Er is volop water om ons

heen. Het is nog even genieten van de prachtige vergezichten. Maar dan zien we de natuurpoort verschijnen en weten we dat we aan het einde zijn van een fantastische wandeldag.

Een woord van dank aan onze routebouwers en aan alle vrijwilligers die deze dag mogelijk hebben gemaakt.

-Myriam van den Berg-